Format 'Lokale evaluatie toepassing Wbmgp'

Doel en achtergrond
Het voorliggende format van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is bedoeld voor gemeenten die de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmp) toepassen en een lokale evaluatie over de uitvoering van deze wet opstellen. Het format is mede gebaseerd op de Eindrapportage 'Pré-evaluatie Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek', die bestuurskundige Pieter Tops (Politieacademie) en Frits Baghus (Verder Wonen) hebben opgesteld in samenwerking met de leerkring van gemeenten die de Wbmgp toepassen. Hiermee is tegemoetgekomen aan een van de aanbevelingen uit de rapportage om de concrete evaluatievragen uit te werken 'tot een handzaam evaluatieformat dat door gemeenten op een wijze wordt gebruikt die vergelijking en stapeling mogelijk maakt'. De lokale evaluaties dienen als basis voor de rijksevaluatie van de Wbmgp die door de minister van BZK aan de Eerste en Tweede Kamer wordt aangeboden, overeenkomstig de wettelijke verplichting[1].

Hoofdonderdelen rapportage lokale evaluatie Wbmgp
De gemeentelijke rapportage over de evaluatie van de toepassing van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp art. 8, 9 en/of 10) bestaat uit de volgende drie hoofdonderdelen:

1. Het brede, strategische verhaal: dit deel geeft inzicht in de realisatie van de veranderprocessen over een langere termijn als gevolg van de Wbmgp;
2. Inhoudelijke doelstellingen: dit deel geeft aan in welke mate de doelstellingen zijn bereikt (zoals die in de gemeentelijke aanvragen vermeld staan); het gaat zowel om *kwantitatieve* als *kwalitatieve* informatie over de doelbereiking;
3. Operationele knelpunten: dit deel bevat de ervaren knelpunten en aandachtspunten bij de uitvoering van de Wbmgp.

Uitwerking hoofdonderdelen lokale evaluatie Wbmgp.
Bovenstaande hoofdonderdelen zijn hieronder verder uitgewerkt.

Ad 1. Het brede, strategische verhaal.
In de rapportage over de lokale evaluatie wordt hierbij aandacht besteed aan:

1.1 Het belang van de Wbmgp als onderdeel van een brede, meervoudige (gebieds)aanpak; in samenhang met andere interventies; beoordeling van het effect op de leefbaarheid in die brede context te bezien.

1.2 De doelaanvulling van de wet; de Wbmgp wordt door gemeenten op verschillende manieren gebruikt; werking/gebruik is in de tijd verschoven, ook gericht op interventie en beperking van overlast en crimineel gedrag (art. 10), en als individuele beschermingsmaatregel voor mensen in een kwetsbare positie (art. 8).

1.3 Onverwachte ontwikkelingen of (gewenste en ongewenste) neveneffecten, zoals preventieve werking (afname vergunningaanvragen), meer zicht op panden en verhuisbewegingen, en aantasting verdienmodel niet-legale praktijken.

1.4 Succesfactoren, concrete voorbeelden en verzamelde reacties uit de praktijk met betrekking tot de doeltreffendheid en de effecten van de Wbmgp in de praktijk. O.a. van huurders/bewoners, professionals van gemeente, woningcorporatie(s) en politie, andere verhuurders en instellingen, etc.

[1] "Onze Minister zendt iedere vijf jaar na de inwerkingtreding van deze wet aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk"; art. 17 Wbmgp.

Deze succesfactoren, voorbeelden en reacties kunnen als illustratie van het strategische verhaal in omlijnde kaders in de rapportage worden geplaatst.

1.5 Het proces van samenwerking en afstemming met partijen die betrokken zijn (geweest) bij de toepassing van de Wbmgp (en draagvlak daarvoor). Hierbij wordt samen met de volgende partijen nagegaan hoe het proces van samenwerking en afstemming is ervaren. Partijen kunnen dit ook ondersteunen met schriftelijke reacties (zie ook 1.4).
   a. Woningcorporaties en politie;
   b. Omliggende gemeenten i.v.m. de regionale afstemming), evt. provincie;
   c. Woonconsumenten/huurders(organisaties) in het aangewezen gebied.

1.6 Andere lokale evaluaties in het kader van de Wbmgp op basis van politieke wensen (buiten dit kader om); hierbij kan ook worden ingegaan op het lokale proces. Ook ruimte voor dat van de partners (woningcorporaties en politie, bijvoorbeeld over operationele knelpunten bij het aanleveren van gegevens).

Ad 2. Inhoudelijke doelstellingen

In de rapportage zijn in ieder geval de volgende vragen aan de orde:

2.1 Wat is/zijn de inhoudelijke doelstelling(en) per gemeente? Zie hiervoor de geformuleerde (SMART-)doelen in de Wbmgp-aanvraag.

2.2 Waarom is voor art. 8, 9 en/of 10 gekozen? Hierbij kan (in relatie tot de inhoudelijke doelstellingen) een koppeling worden gelegd met de schaal van de stad en met de ontwikkeling van de stad als geheel, breder dan alleen de scope van het aangewezen gebied.

2.3 Is de toepassing van art. 10 gekoppeld aan de inzet van andere wet- en regelgeving en maatregelen om de (woon)overlast en criminaliteit in het aangewezen gebied aan te pakken?

2.4 Om hoeveel woningen en om welke aangewezen gebieden gaat het? Wat is de gemiddelde mutatiegraad geweest?

2.5 Hoeveel woningen zijn corporatiebezit en hoeveel particulier?

2.6 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn aangevraagd (art. 8, 9 en/of 10) en hoeveel zijn er geweigerd (op basis van art. 8 resp. art. 10[2])?

2.7 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn verstrekt op grond van art.8, omdat de woningzoekende zes jaar of langer onafgebroken in de regio woonde èn geen inkomen uit arbeid had (conform art. 8, eerste lid, a of b) ten tijde van de aanvraag van de huisvestingsvergunning?

2.8 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn verstrekt op grond van art.8, omdat de woningzoekende onder een van de uitzonderingsbepalingen viel van art. 8, eerste lid, c t/m f?

2.9 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn onder 'voorwaarden' (art. 10) verstrekt? Wat voor voorwaarden zijn dat geweest?

2.10 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn onder de 'hardheidsclausule' verstrekt (art. 8, tweede lid en 10, vijfde lid)?

2.11 Hoeveel woningzoekenden met voorrang zijn er ingestroomd; en op basis van welke sociaaleconomische kenmerken' (art. 9)?

2.12 Hoe is de uitvoering van de handhaving ervaren? In welke mate is gebruik gemaakt van last onder dwangsom, bestuurlijke boete, uitzetting of van andere maatregelen?

2.13 Waar zijn de 'geweigerden' naar toe verhuist (binnen de gemeente in de niet-aangewezen wijken/buurten, elders in de regio, daarbuiten in NL of onbekend)?

2.14 Is er onderzoek gedaan naar een eventueel waterbedeffect in andere niet-aangewezen wijken/buurten in de gemeente (qua bevolkingssamenstelling

[2] Ten aanzien van de woningzoekenden voor wie door de burgemeester op basis van politiegegevens een negatieve woonverklaring is afgegeven aan het college van B&W, zal in het kader van de rijksevaluatie nog worden nagegaan of aan die woningzoekenden ook niet door het ministerie van J&V op basis van strafvorderlijke en justitiële gegevens een VOG zou zijn afgegeven.

en leefbaarheid)? Zo ja, wat zijn de bevindingen? Zo nee, wat zijn de indrukken/ervaringen van professionals?

2.15 Zijn er waarneembare effecten in de aangewezen gebieden?
   a. *Kwantitatief*: op basis van lokale monitorinstrumenten (bv. buurtindex en -monitor) en landelijke (Leefbaarometer); naast gegevens over de verbetering van de leefbaarheid, betreft het hier indicatoren gerelateerd aan de 'geschiktheid' van de Wbmgp-maatregel:
      - art. 8: o.a. verhouding werkenden/niet-werkenden, aandeel (langdurige) bijstand;
      - art. 9: o.a. aandeel sociaaleconomische doelgroepen met voorrang;
      - art. 10: o.a. veiligheidsindex, aantal meldingen/incidenten soorten overlast en criminaliteit).

      Zoals bij de aanvraag is gebeurd, worden de gegevens weergegeven ten opzichte van het gemeentelijk gemiddelde en/of enkele vergelijkbare gebieden.[3]
   b. *Kwalitatief*: op basis van gesprekken met bewoners en professionals betrokken bij de aangewezen wijken/buurten en/of onderzoeken (bv. belevingsonderzoek, bewonersenquête); zie ook 1.4.

2.16 Is art. 8, 9 en 10 in gebieden gedifferentieerd toegepast? Is daarbij van tevoren de toepassing van art. 8, 9 en 10 in het aangewezen gebied integraal afgewogen en in samenhang bezien?

2.17 Is er meer leegstand in corporatiebezit in Wbmgp-gebieden ten opzichte van het niet-aangewezen corporatiebezit? En is er in dat verband een groter effect op de particuliere markt als gevolg van art. 8 en/of art. 10?

2.18 Neemt het aantal meldingen van overlastgevend en crimineel gedrag in de aangewezen gebieden toe (paradoxaal effect) of af?

2.19 Op welke termijn lijkt beëindiging van de toepassing van de Wbmgp realistisch (ondanks het feit dat het een kwestie is van lange adem). Is daar al iets over te zeggen?

Ad 3. Operationele knelpunten en verbeterpunten

In de rapportage over de lokale evaluatie wordt tevens aandacht besteed aan zowel lokale als landelijke knelpunten en verbeterpunten[4]. Hierbij kan ook gebruik worden gemaakt van andere lokale evaluaties (zie 1.6):

3.1 Het benoemen van lokale knelpunten en verbeterpunten (dit betreft maatwerk; deze punten kunnen immers per gemeente verschillen).
   Daarbij wordt het volgende onderscheid gemaakt:
   a. binnen de gemeente; met bijdrage van de betrokken afdelingen;
   b. in relatie tot de woningcorporatie(s); met bijdrage van corporatie(s)
   c. in relatie tot de politie; met bijdrage van politie.
   Hierbij worden samen met resp. de betrokken afdelingen binnen de gemeente, de corporatie(s) en de betrokken politiemedewerkers lokale knelpunten en verbeterpunten benoemd.
   Bij dit onderdeel kan ook worden ingegaan op de handhaving en eventuele knelpunten en verbetermogelijkheden die zich daarbij voordoen.

3.2 Het benoemen van landelijke knelpunten en verbeterpunten bij het toepassen van de Wbmgp. Zijn er naast aandacht voor bestaande knelpunten in de wet, andere 'bijzondere maatregelen' voor het aanpakken van de 'grootstedelijke problematiek' waarmee de wet kan worden versterkt ter vergroting van de slagkracht en weerbaarheid van het lokaal bestuur?

---------- 000 ----------

[3] Indien gegevens niet beschikbaar zijn, bijvoorbeeld omdat het schaalniveau te klein is, dan wordt een uitgebreidere kwalitatieve onderbouwing (ad. b) gevraagd.
[4] Zie ook de inventarisatie in de Eindrapportage 'Pré-evaluatie Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek', augustus 2019.